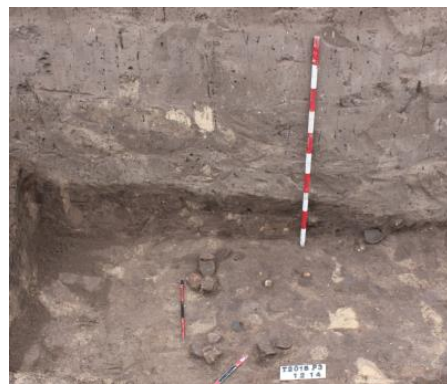

Звіт

про виконання теми НДЛ археології
Історико-філософського факультету

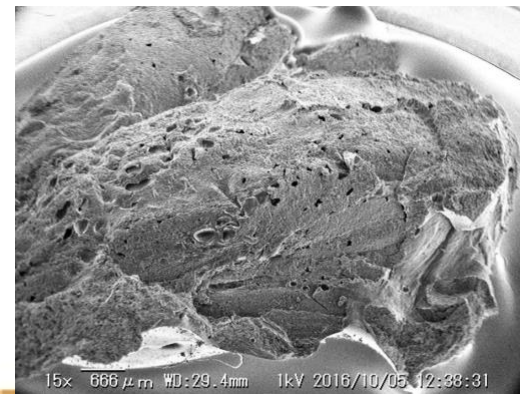
«Давня історія України: суспільство та технології (за результатами археологічних досліджень) у 2016-2021 рр.

(№ державної реєстрації 0116U004627)

План виконання теми передбачав:

1. Польові дослідження – археологічні розкопки та розвідки
2. Експериментальні та лабораторні дослідження
3. Збір та узагальнення інформації
4. Організацію реставрації та зберігання знахідок з метою створення виставок та музейних експозицій
5. Публікацію матеріалів і результатів досліджень
6. Розробку науково-методичних матеріалів
7. Інформування громадськості про наукові дослідження

Керівник планової теми:

Відейко М.Ю., доктор історичних наук, зав. НДЛ археології

Виконавці планової теми:

Гошко Т.Ю., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

Рудь В.С., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

Зайцева О.В., магістр, аспірант, молодший науковий співробітник

Відейко М.М., магістр, молодший науковий співробітник

Слесарєв Є.С., магістр, аспірант, молодший науковий співробітник

Бондаренко Т.В. лаборант

**Теми дисертаційних досліджень аспірантів/співробітників
відповідають завданням, поставленим перед плановою темою:**

*“Економіка періоду ранньої урбанізації у Центральній та
Південно-Східній Європі (V-IV тис. до н.е). – Є. Слесарєв*

*“Еволюція керамічного виробництва між Карпатами та
Дніпром у кінці V – IV тис. до н.е.” – О. Зайцева*

Наукові дослідження по плановій темі здійснюються у співпраці з науковцями Румунії, Німеччини, Великої Британії та Японії. Напрямки: розкопки (Німеччина, Румунія), лабораторні дослідження (Німеччина, Японія), інтерпретація результатів досліджень (В. Британія, Німеччина, Японія.)

1. Польові дослідження:

- **Дослідження 2016 року:**

- Копачів, ур. Коломійців Яр
- Майданецьке
- розвідки у Дністро-Бузькому межиріччі

- **Дослідження 2017 року:**

- розвідки у Обухівському районі Київської області
- розвідки у Дністро-Бузькому межиріччі

- **Дослідження 2018 року:**

- розкопки і розвідки біля с. Трипілля Київської області
- розвідки у Дністро-Бузькому межиріччі
- розкопки на поселенні Білий Камінь Вінницької області

- **Дослідження 2019 року:**

- експериментальні дослідження і розвідки біля с. Халеп'я, Київська область.
- археологічна розвідка у Черкаській області
- розвідка у Кіровоградській області
- розвідка і розкопки у Вінницькій області

- **Дослідження 2020 року:**

- експериментальні дослідження, м. Ржищів Київської області.
- розвідки у Кіровоградській області

**Відбулося 5 польових сезонів,
14 експедицій, в тому числі 9 у
співпраці з Інститутом
археології та університетом м.
Кіль (Німеччина).**

Майданецьке, 2016 рік: спільна експедиція з університетом м. Кіль (Німеччина), складання плану поселення, вивчення оборонних укріплень, храмової споруди, палеогеографічні та палеоботанічні дослідження.

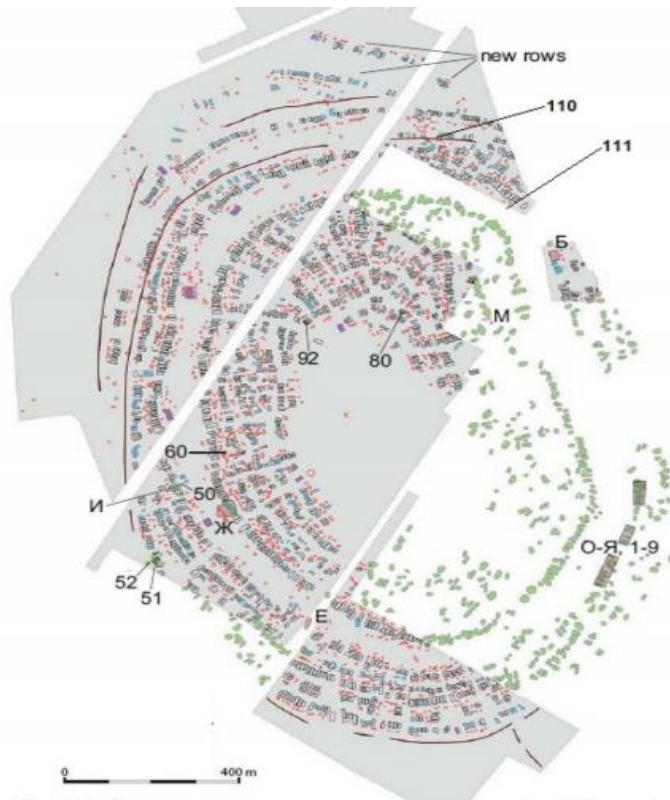
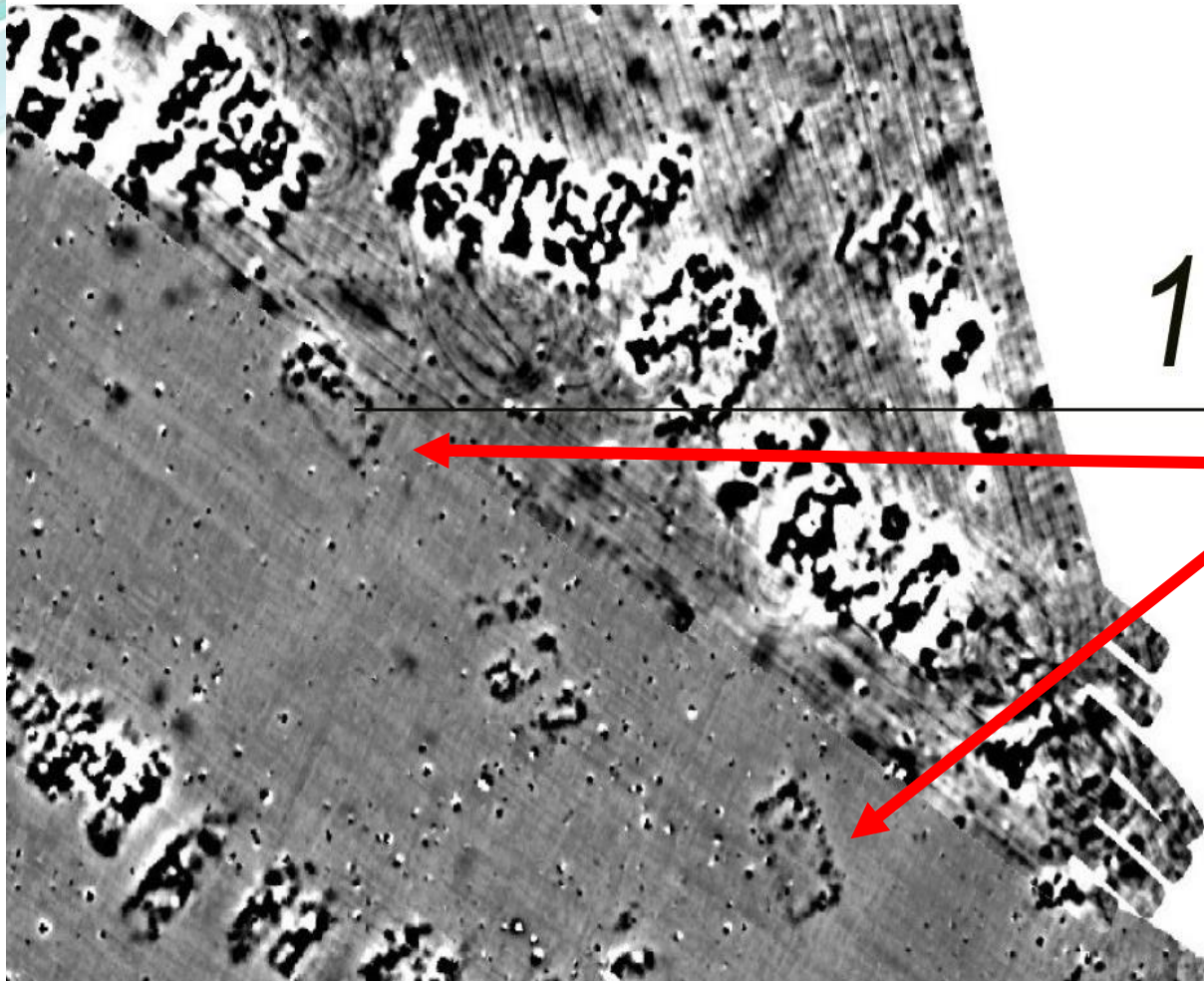

Рис.1. Майданецьке, план поселення за даними магнітної зйомки із позначенням розкопів з 1972 по 2016 роки

Отримано нову інформацію стосовно забудови, історії розвитку упродовж близько 200 років одного із найбільших поселень трипільської культури

План поселення за результатами магнітної зйомки: 2 лінії укріплень, близько 3000 будівель, в тому числі 11 великих – громадських, 54 гончарних горнів, 4100 ям.

Виявлено рештки громадських споруд, відмінних за розмірами та плануванням від звичайних житлово-господарчих комплексів. Ширина будівель 10-15 м, довжина 20-24 м. Археологічні розкопки подібних споруд ще не проводили.

Дослідження решток громадської споруди, вірогідно кланового храму, який мав 5 вітарів. Будівлю споруджено на місці попередньої забудови, що є свідченням довшої, аніж вважалося досі, історії цього поселення. Відібрано зразки для палеоботанічних досліджень.

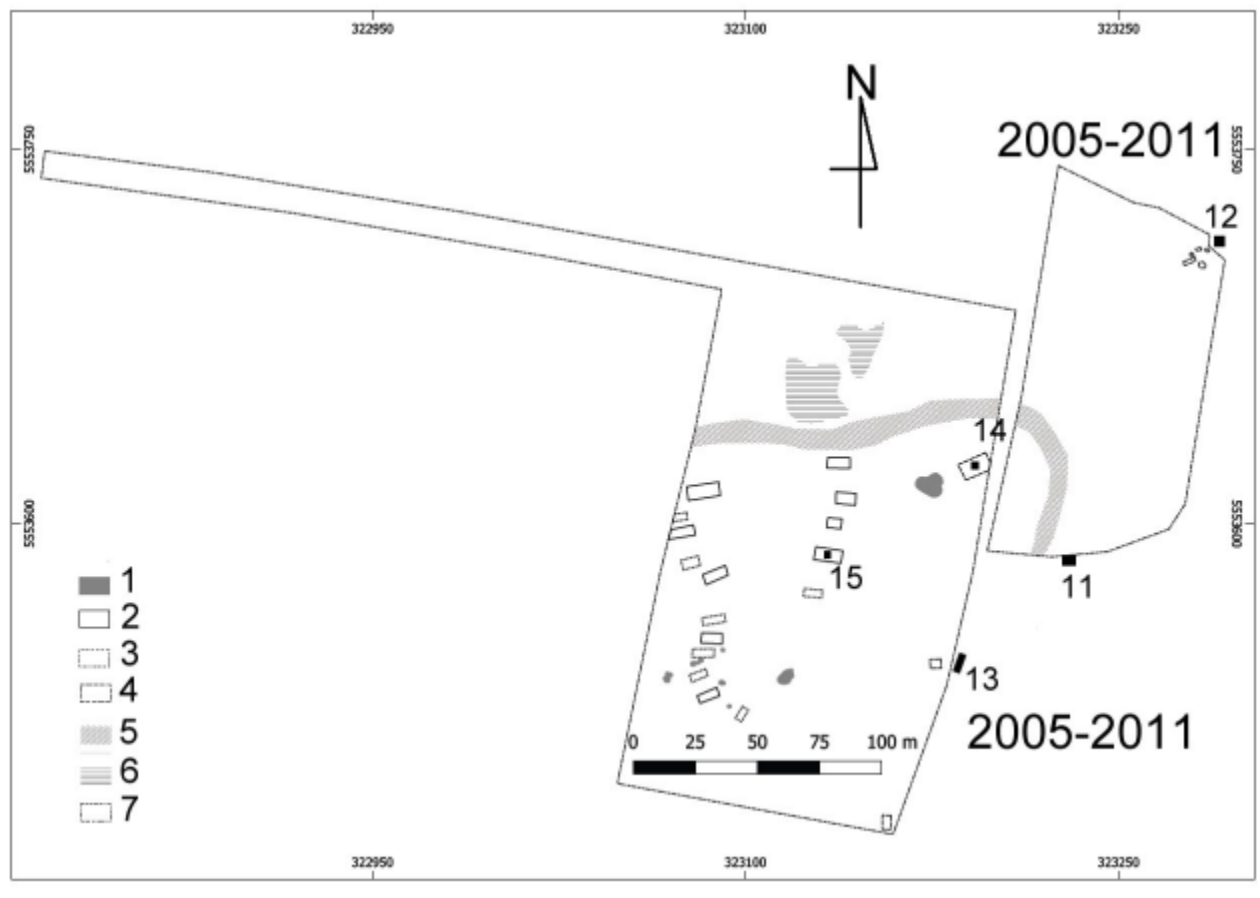
1. ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найважливіші результати польових досліджень

Досліджено сліди оборонних споруд у вигляді палісаду. Периметр укріплень складав близько 7 км. Їх споруджено з колод, вкопаних у рів. Судячи з глибини рову (до 0,8 м) висота палісаду могла складати близько 1,6-2 м. Для спорудження довелося перемістити близько 10000 куб. м. ґрунту та заготовити і доставити близько 3000 куб. м. деревини. Укріплення з часом були перенесені на 150-200 метрів і зведені заново через розширення поселення. Їх існування свідчить не лише про наявність військової загрози у той час, але і наявність централізованого планування та керівництва масштабними громадськими роботами.

2016 рік - отримання плану поселення *Коломійців Яр* за відомостями магнітної зйомки — вперше для поселень цього часу на *Київщині*.

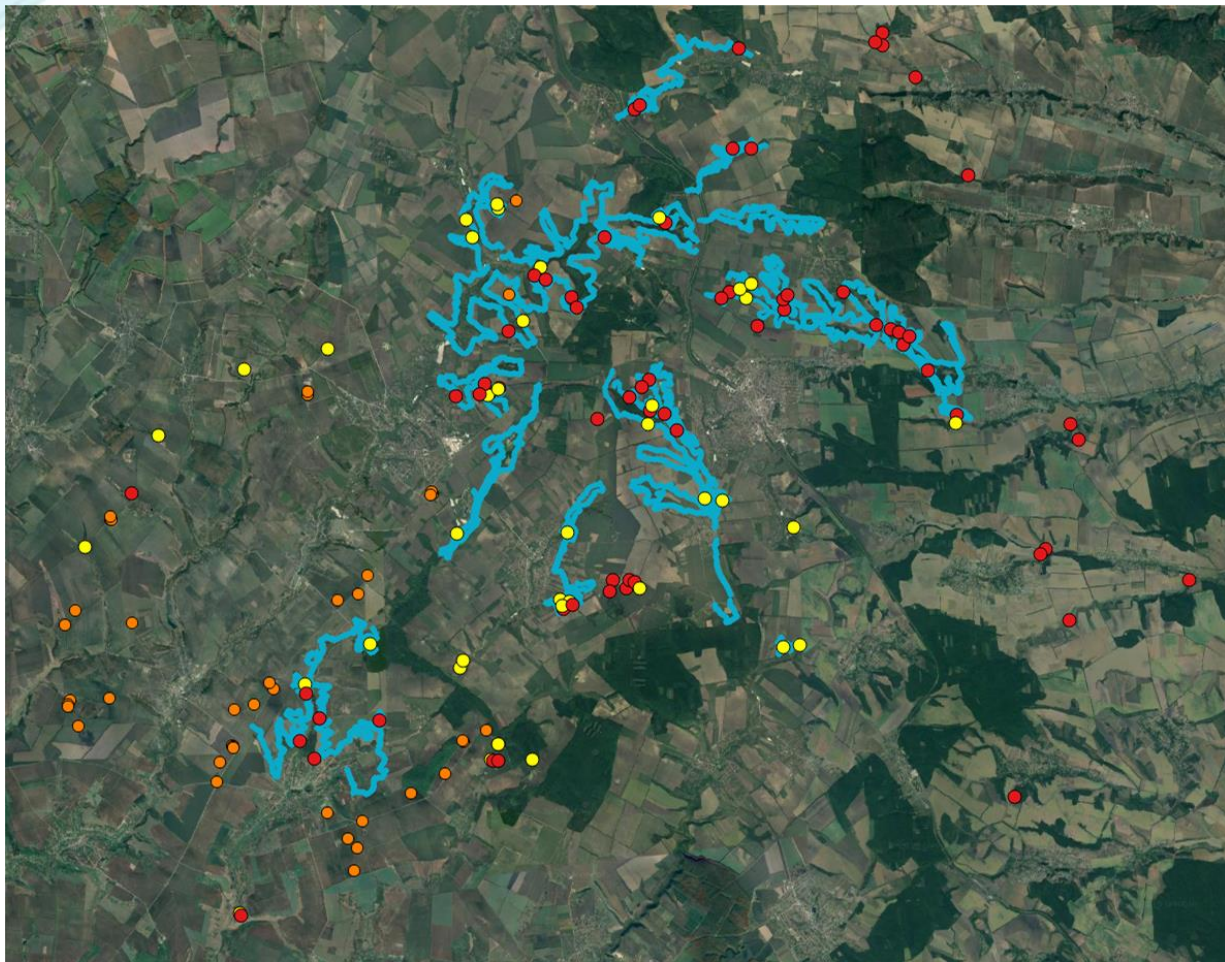
Виявлено сліди 20 споруд, в тому числі вірогідно громадської будівлі, визначено перспективи подальших розкопок, отримано понад 900 знахідок

2018 рік, ідентифікація епонімного поселення трипільської культури біля с. Трипілля

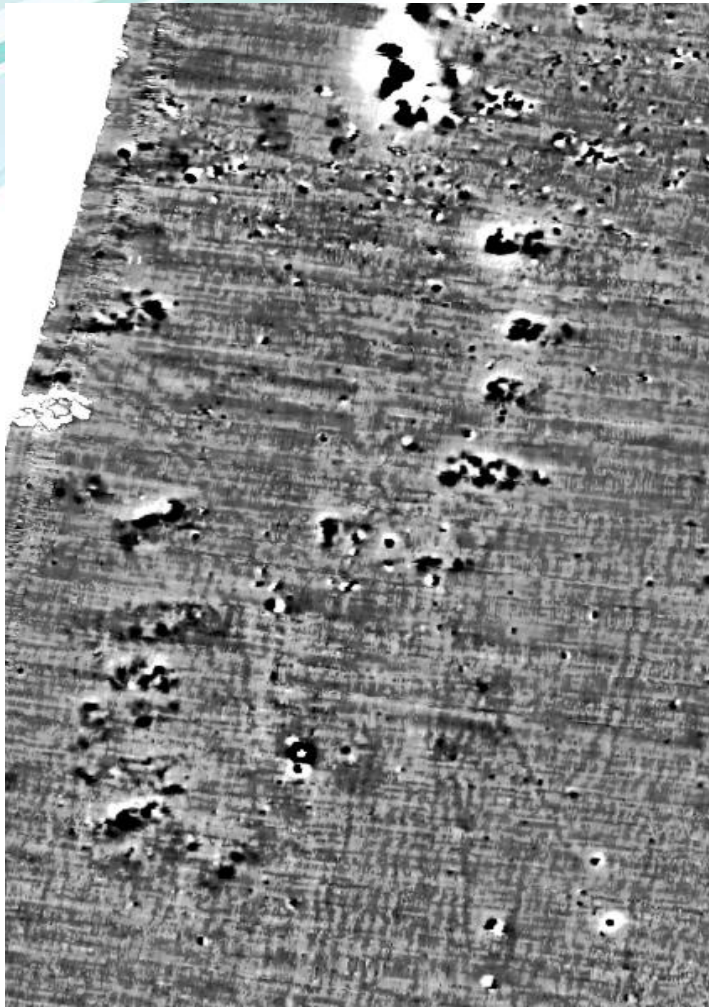

Встановлено місце розташування та розміри поселення, розкопано котлован для видобутку глини, понад 1000 знахідок

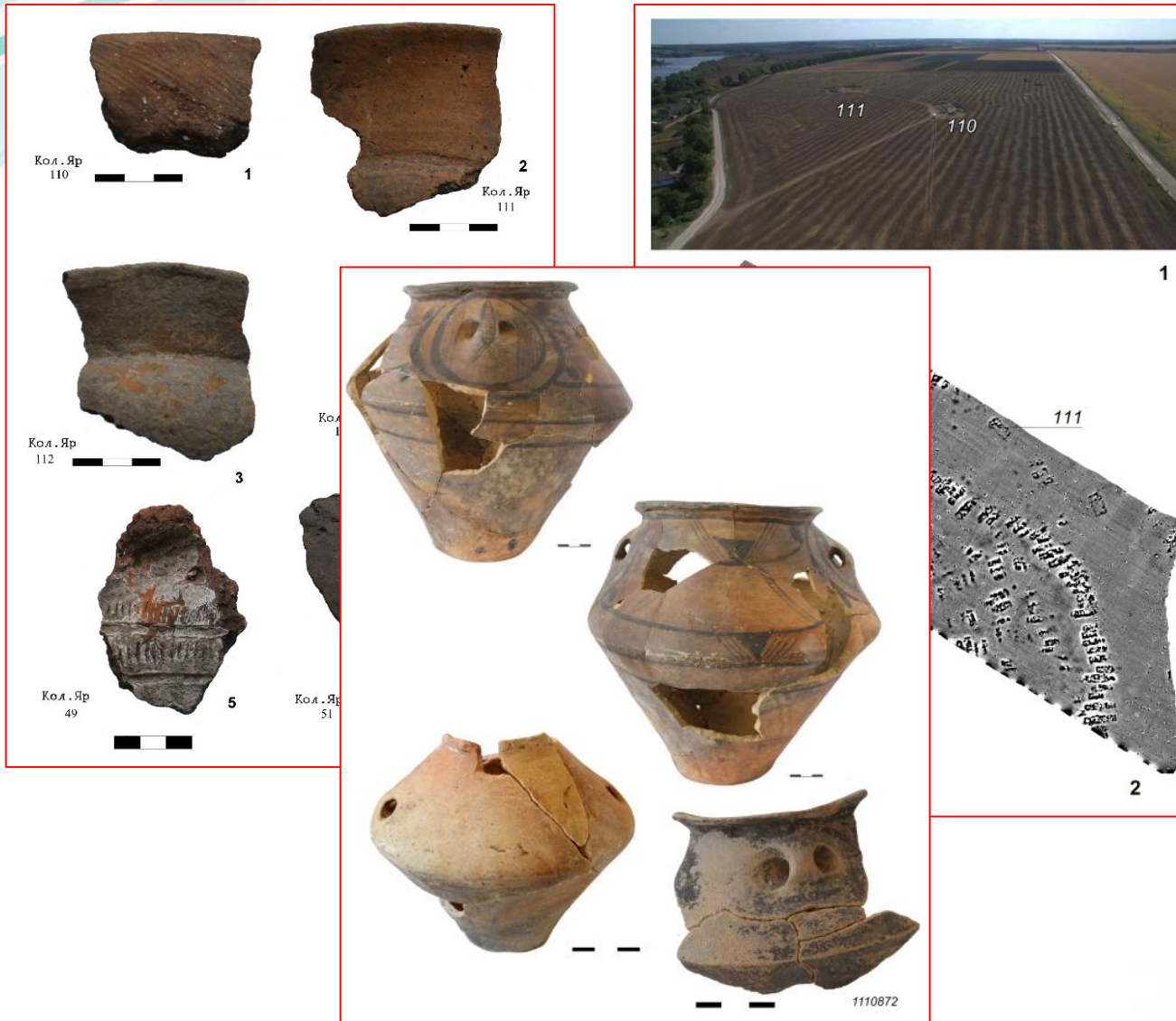
2016-19 роки, Вінницька область, систематичні розвідки з використанням ГІС та магнітної зйомки, розкопки

Вперше у регіоні встановлено планування поселень трипільської культури з кінця V-першої половини IV тис. до н. е.

відкрито 109 нових археологічних пам'яток та картографовано 41 курган у *Київській та Вінницькій областях*
складено плани 13 поселень трипільської культури за відомостями магнітної зйомки (*Вінницька область*)
досліджено рештки громадської будівлі — культової споруди на трипільському поселенні Майданецьке (*Черкаська область*)
проведено археологічні розкопки решток споруд на поселенні *Білий Камінь* (*Вінницька область*)
отримано матеріали з епонімного поселення трипільської культури
розпочато дослідження поселень — протоміст на Київщині (*Трипілля, Коломійців Яр*)
проведено експериментальні дослідження з технологій обробки міді та виготовлення керамічного посуду трипільської культури

За результатами польових досліджень підготовлено і здано до наукового архіву Інституту археології НАН України (згідно умов видачі дозвільних документів на проведення польових археологічних досліджень):

- **14 звітів (2016-2018 рр)**
- *Обсяг зданих звітів про польові дослідження до Наукового архіву Інституту археології НАН України та репозиторію Університету становить **101,5 д.а.***
- *Співробітники НДЛ та студенти - практиканти (2020 р.) є співавторами звітів, що відкриває їм можливість проводити самостійні польові дослідження*

Дослідження давніх технологій

- 1) дослідження виробів з металу трипільської культури
- 2) дослідження керамічних виробів (випал, фарби та ангоби, глина) із розкопок НДЛ археології
- 3) польові експериментальні дослідження

Кол. Яр
709

Золота підвіска із розкопок на
трипільському поселенні біля с.
Небелівка

X-ray
spectrometer

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

1307

1

У 2016 р. В польових умовах проведено експериментальні дослідження по виготовленню мідних виробів – зокрема технології ковальського зварювання. Отримані зразки порівняно з еталонними виробами

2

1306

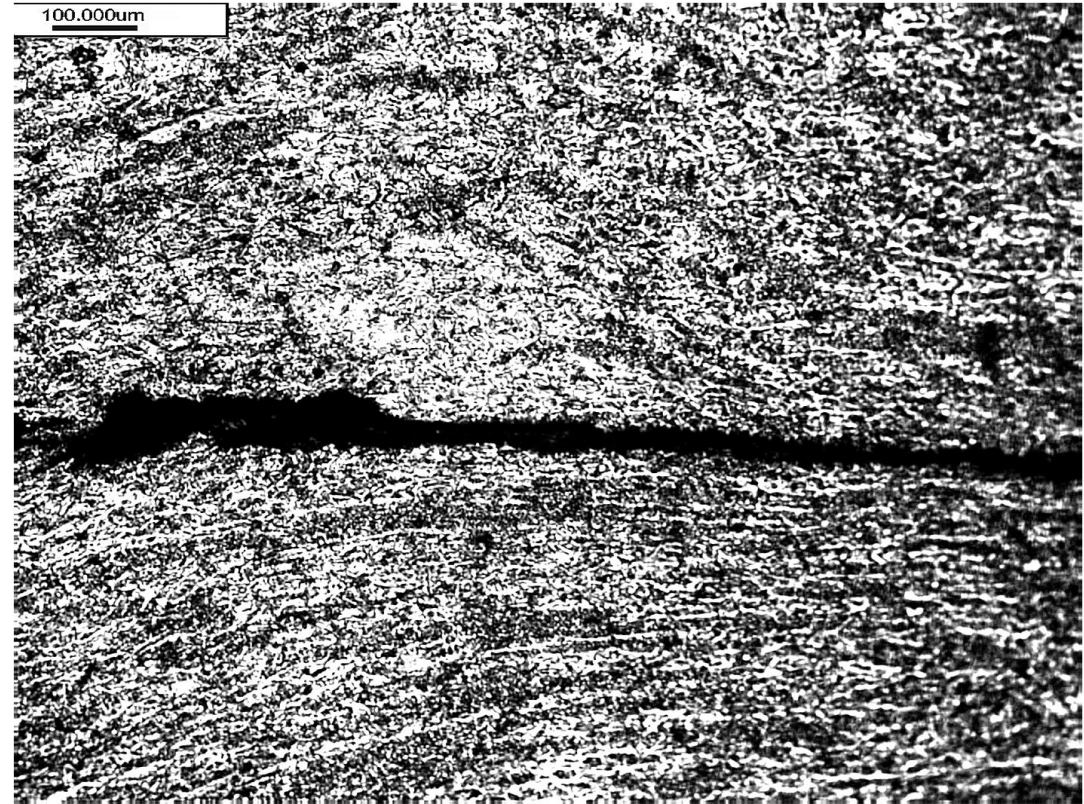
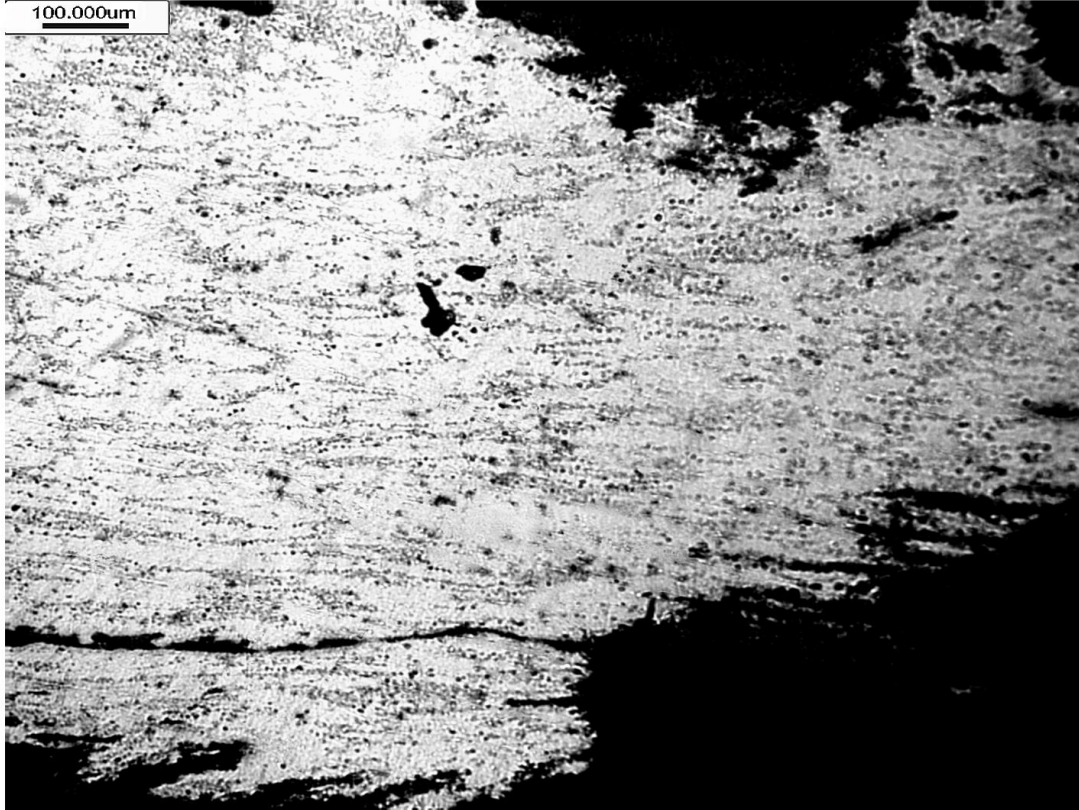
4

1309

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

Фотознімки шліфів з експериментальних зразків, на яких відпрацьовували технологію ковальського зварювання міді

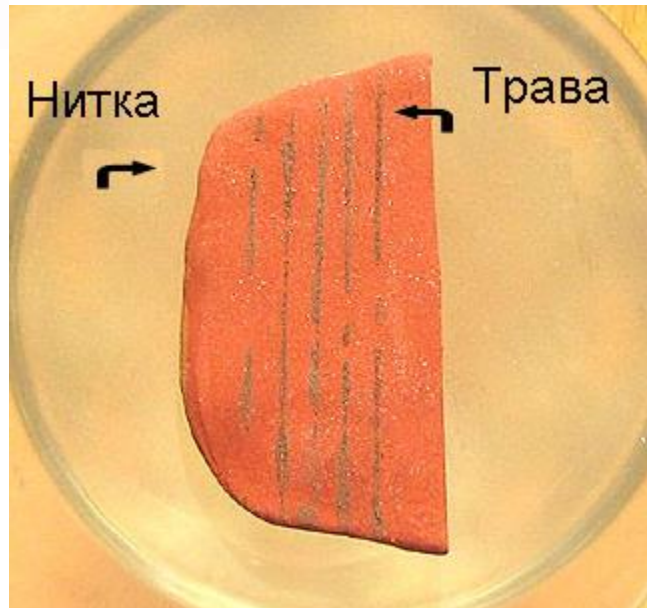

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

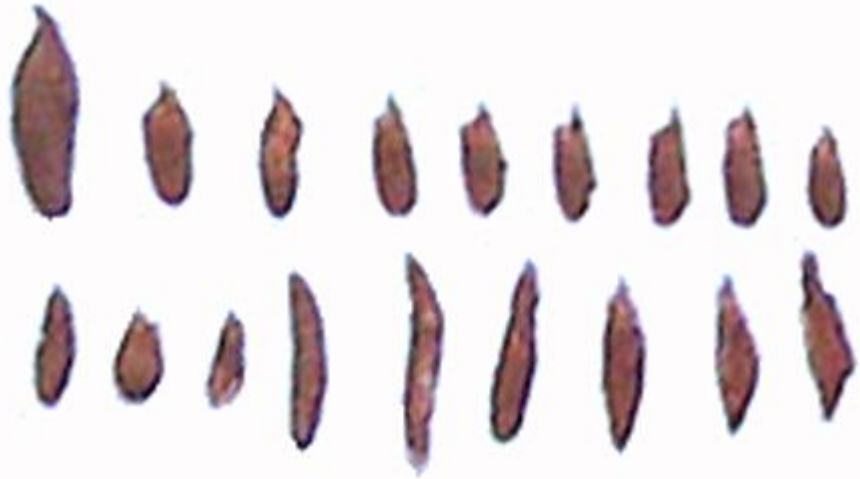
Відтворений ангоб
нанесено за
допомогою пензля

Нанесення
тонких ліній
розпису
пензлем та
травою

Дослідження технологій керамічного виробництва включало відтворення ангобів та фарб трипільської культури та способів їх нанесення, зокрема реконструкцію пензлів на підставі вивчення зразків із розкопок. Вивчено мінеральний склад фарб та відтворено технологію їх виготовлення з мінеральної сировини. Зразки останньої зібрано у районі проведення археологічних досліджень

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

Відбитки пера
(оперення)

*Макрофотозйомка зразків
мальованого посуду*

Небелівка — 2014, яма 1

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

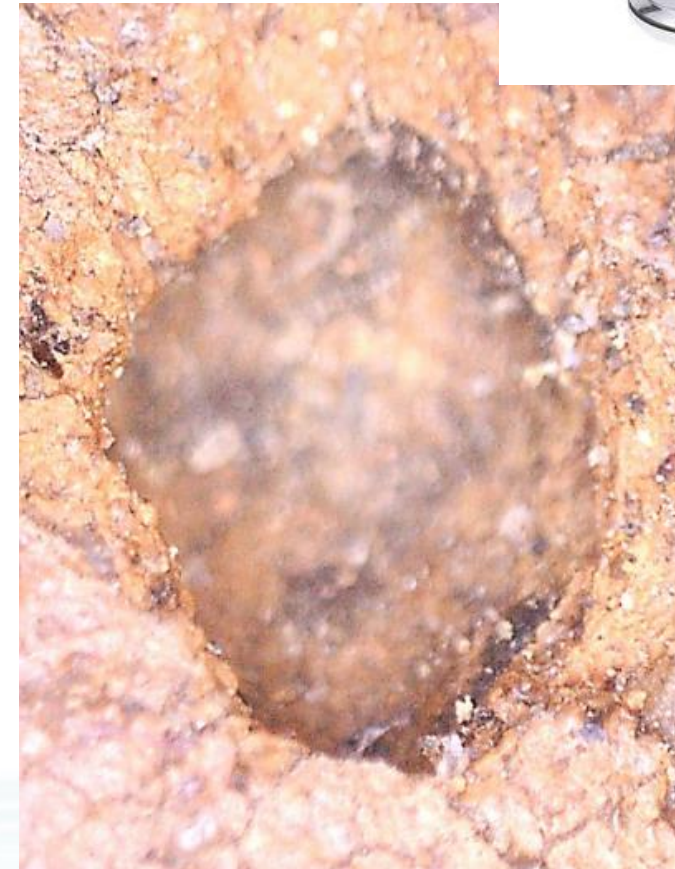

Спорудження гончарного горна та виготовлення зразків мальованого посуду, реконструкція рецептів фарб часів трипільської культури на підставі аналітичних досліджень 2019 рік

2. Експериментальні та лабораторні дослідження

Пошук відбитків рослин на обмазці жител та кераміці
трипільської культури

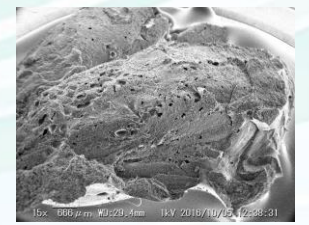
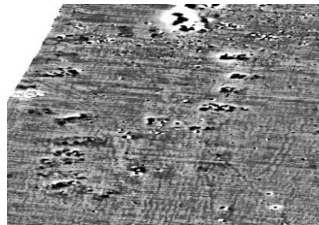
2. Експериментальні та лабораторні дослідження

Результат сканування відбитка культурної рослини на кераміці з розкопок на поселенні Майданецьке, виконаного у лабораторії університету Мейдзі (Токіо)

Результати рольових та лабораторних досліджень – створення джерельної бази:

- Отримано нові відомості про планування, забудову, укріплення та громадські споруди на поселеннях трипільської культури
- Здобуто інформацію про розташування та планування поселень різного часу та культурної належності на території Київської та Вінницької областей
- Ідентифіковано місце розташування епонімної пам'ятки трипільської культури
- Отримано відомості про джерело походження золота у трипільській культурі (з Анатолії)
- Отримано відомості про склад фарб та ангобів для оздоблення посуду
- Отримано важливі відомості про технологію виготовлення металевих та керамічних виробів трипільської культури
- Отримано додаткові відомості про культурні рослини, вирощувані носіями трипільської культури у Наддніпрянщині та межиріччі Південного Бугу та Дніпра

Участь у наукових конференціях 2016-2021

Конференцій — 38 (в тому числі 23 міжнародних, з них 7 закордонні), прочитано доповідей 43

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПЕРЕЯСЛАВ»

ВЕЛЬМІШАНОВНА МАРІЯ МІХАЙЛІВНА!

Запрошуємо Вас взяти участь у роботі V науково-практичної конференції «Археологія Київщини: дослідження, знахідки, проблеми охорони», що відбудеться **19-20 квітня 2018 р.** в м. Переяслав-Хмельницькому на базі Національного історико-етнографічного заповідника «Переслав» у приватній Меморіальній музею Григорія Сковороди (вул. Г. Сковороди, 52).

Початок засідань: **19.04.2018 – о 10.30 год., 20.04.2018 – о 10.00 год.**

Телефони для довідок: 066-91-99-442, 097-378-16-44.
e-mail: telena-18@ukr.net

Отримайте конденсат!

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
АРХЕОЛОГІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ТІВНА АРХЕОЛОГІЧНА СЛУЖБА ІА НАН УКРАЇНИ

ПРОГРАМА
Всеукраїнської наукової конференції
«Археологія Поділля»

м. Вінниця, 16 жовтня 2019 року

Вінниця – 2019

Кафедра археології НАУКМА

WORLD ARCHAEOLOGY
AND PREHISTORIC NETWORKS
IN EUROPE

NEENAWA
International Scientific Conference
September 14 - 19, 2017, Kyiv-Kaniv, Ukraine

ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

09.30-10.00 Ауд. 204 (II поверх)

Вступне слово

Олена Александрова, декан Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор

Наталія Конавалюк, директор КЗ КОР «Київський обласний археологічний музей»

Михайло Відейко, завідувач НДЛ археології Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, старший науковий співробітник

АРХЕОЛОГІЯ КИЇВЩИНИ

ПРОГРАМА
IV Обласної наукової конференції
21 квітня 2017 р. • м. Київ

РОБОТА ПЕРШОЇ СЕСІЇ

10.00-12.00 Ауд. 204 (II поверх)

ДОПОВІДІ

ТРИПІЛЬЦІ НА КИЇВЩИНІ: ВІВЧЕННЯ ДАВНЬОЇ ІСТОРІЇ, СУСПІЛЬСТВА ТА ТЕХНОЛОГІЙ
М. Відейко, завідувач НДЛ археології Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, старший науковий співробітник

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА КИЇВЩИНІ
Т. Іуценко, зберігач фондів Історико-краєзнавчого музею с. Соснова відділення КЗ КОР «Київський обласний археологічний музей»

ГОРДІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ
В. Гордієнко, науковий працівник КЗ КОР «Яготинський історичний музей», м. Яготин

The Center for Obsidian and Lithic Studies
(COLS), Meiji University
Institute of Archaeology of National
Academy of Sciences of Ukraine
(IA NASU)
Borys Grinchenko Kyiv University

North-Eastern part of China by **10000 BP**. Therefore, we should discuss the diffusion of Eurasian agriculture as bi-directional East-West movements, and Ukraine is one of the crossroads of agriculture across Eurasia.

Under the implement of the Project ceramic complexes of the 53 Neolithic, Chalcolithic and Bronze age sites have been studied since 2016. We have investigated more than **16,000** ceramic fragments, and taken **354** replicas of imprints for identification of cultural plants.

In the final year of our project, we would like to present results of our research, to evaluate and discuss further steps.

Ukraine as the crossroad for Agricultural dispersal In Eurasia

International Workshop 2018

The workshop is dedicated to the previous results of the Japanese-Ukrainian project “Archaeobotanical research of the cultural plants imprints on the Neolithic-Chalcolithic ceramic of Right-bank Ukraine using Replica-SEM method” Institute of Archaeology of National Academy of Sciences of Ukraine — The Center for Obsidian and Lithic Studies, Meiji University Japan, 2016—2018).

Aims and objectives of the workshop

We have conducted an archaeobotanical research using Replica-SEM method in Ukraine since 2016. The purpose of this project is to re-examine the timing of appearance and the diffusion process of cereals in Ukraine with highly reliable evidences.

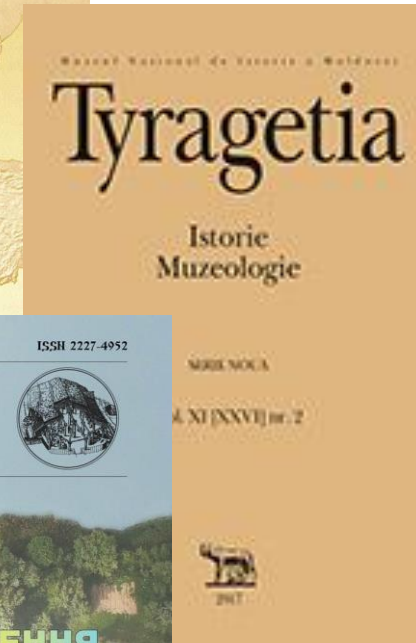
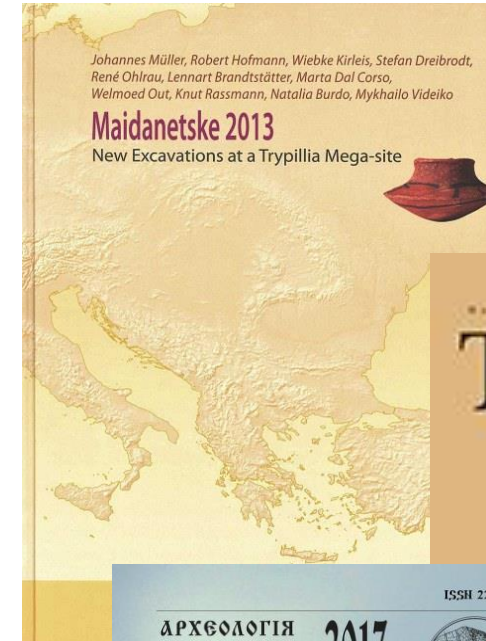
Recent developments of archaeobotany in China have revealed the cultivation of millet in

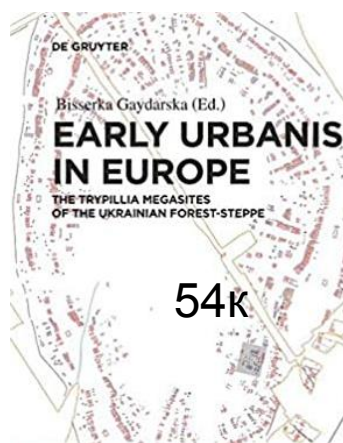
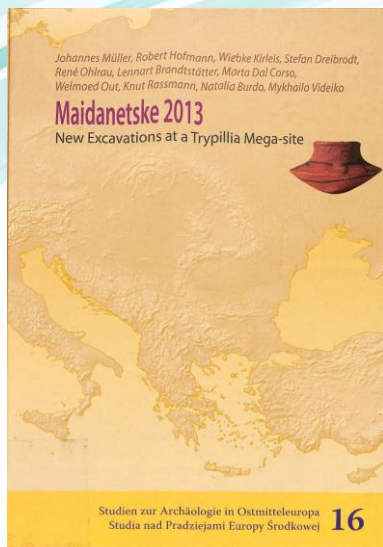

**Міжнародний семінар
“Ukraine as the crossroad for
Agricultural dispersal In Eurasia”
Проведений у НДЛ археології
30/08/2018**

Публікації за результатами досліджень:

- Всього 54 друковані праці
- В тому числі монографій 6 (з них 2 закордоном)
- Статей 42, в тому числі: 6 у виданнях, які індексуються у НМБ Scopus/WOS; 23 — у фахових та закордонних виданнях.

В. Н. Клочко, А. В. Козименко

ДРЕВНИЙ
МЕТАЛЛ
УКРАЇНИ

1. Відейко М. Ю. 2019 Зброя та військова справа у давніх хліборобів Європи у VI-IV тис. до н.е. Київ: Олег Філюк, 2019. 142 с.
2. Гошко Т. Ю., Клочко В. І., Козименко А. В., Клочко Д. Д. Епоха раннього металу в Україні (історія металургії та генезис культур). Епоха раннього металу в Україні (історія металургії та генезис культур): монографія. Київ: Національний Університет Києво-Могилянська Академія, 2020. 205 с.
3. Гошко Т. Ю. Дослідження виробів і технологій трипільської культури / ред. М. Відейко. Київ: Друк. «ФОП Сабов А.М.», 2020. 77с.
4. Пашкевич Г., Відейко М. Палеоботанічні матеріали з пам'яток трипільської культури в Україні. Ужгород: "ФОП Сабов А. М.", 2020. 76 с.
5. Chapman J., Gaydarska B., Videiko M., Burdo N., Pashkevych G., Ovchinnikov E., Rud V., Hale D. Early Urbanism in Europe The Trypillia Megasites of the Ukrainian Forest-Steppe. Early Urbanism in Europe. Warsaw/Berlin: De Gruyter Poland Ltd, 2020. 500 p.
6. Videiko M., Mueller J., Hofmann R., Kirleis W., Dreibradt S., Ohlrau R., Brandstetter L., Dal Corso M., Out W., Rassmann K., Burdo N. Майданецьке 2013. Нові розкопки на трипільському мега-поселенні. Bonn: Habelt, 2017. 85 с.

Використання результатів та процесу наукових досліджень НДЛ археології у навчальному процесі:

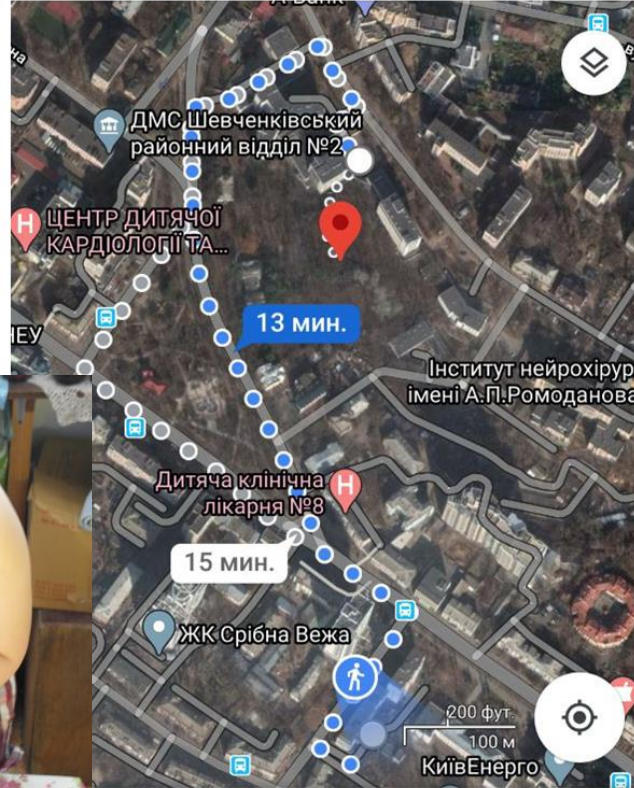

- Навчальний курс “Археологія і давня історія України” з 2017 року
- Центр археології - з 2017 р.
- Практичні заняття - з 2017 р.
- Археологічна практика — 3/4 сезони (розвідки та розкопки)
- Дистанційна археологічна практика 2020

Археологічна практика 2017, 2018, 2019 роках: розвідки та розкопки, експериментальна археологія. Отримання практичних навичок у пошуку, дослідженнях, веденні польової документації, роботі зі знахідками.

Під час дистанційної археологічної практики у червні 2020 року заняття були спрямовані на вироблення та закріплення навичок самостійного проведення пошукових робіт (розвідок, розкопок), фіксації результатів, роботи зі знахідками (камеральна обробка, опис, початкові засади реставрації), написання звіту, комунікації з місцевим населенням та пресою.

По результатам проведення практики складено звіт, співавторами якого стали студенти-практиканти.

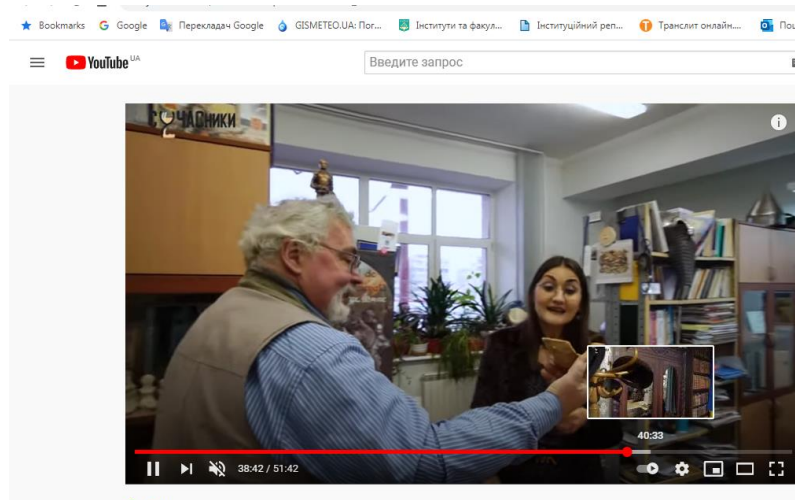
Практичні заняття по курсу «Археологія і Давня історія України» у Центрі археології НДЛ археології історико-філософського факультету, з використанням матеріалів, здобутих археологічною експедицією НДЛ, вересень 2018 р.

Популяризація результатів наукових досліджень по плановій темі:

- **Лекції:** у Національному музеї історії України, Будинку Вчених НАН України, НІЕЗ “Переяслав”, Ржищівському аграрному коледжі, Обласному археологічному музеї - 14 лекцій
  - **Виставки:**
    - “Трипільська культура: віра, культ, храм” - Національний музей історії України
    - “Те саме Трипілля” - Вишгородський заповідник
      - Науково-популярні видання – участь у 6 книжках та 7 статей у журналах
  - **Радіопрограми** — 9 виступів (канал “Культура”, радіо “Свобода” та ін.)
  - **Майстер-класи** з виготовлення статуєток трипільської культури, 14.
  - **Лекції** про трипільську культуру в Zoom — 3 (для слухачів з США, Канади, мова - англійська)

*Невідома Історія
України. Трипільська
культура
Ютуб-канал
програми «Сучасники»,
2020.*

*Виступи на
телебаченні.
Лекції на UA –
Перший, 2016 р.,
з участю
студентів
Університету*

Уроки історії. Трипільські війни

*Уроки історії.
Трипільські
війни.
Національний
музей
Історії України,
2018*

П'ять років тому в Україні було вперше обстежено величезний Храм семи вівтарів, споруджений тисячоліття тому трипільцями. Цей археологічний проект визнано одним із найкращих у світі.

Т. Михайло ВІДЕЙКО,
Наталія МИХАЙЛІВНА
Ф. Михайло ВІДЕЙКО

Вівтарі Трипілля

Спартовано осетини вивели в Небесівському поселенні (Кіровоградщина), яке існувало за 4000–3000 років до н. е. Найобширнішим знайденою археологією — жертовня на британській археології. 2015 року на III Швейцарському археологічному археологічному конгресі цей проект вивели до десятка найкращих у світі археологічних проектів.

Зачекали ви, трипільці?
У Києві про трипільську культуру заговорили після 1999 року, коли Валентин Хавойка розповів на археологічному з'їзді в Києві про виявленні ним залишків святилища Бузішів і давний похід із рибальства та мисливства на орнаментовані. Ці та подібні знахідки, зроблені в різних країнах Європи, привели до революційних змін в уявленнях про давню історію людства. Великі глиняні статуї, майстерно орнаментовані посуд,

виготовлені жіночі статуєтки, мідна зброя — все це свідчить про існування в давніх мешканців нашої території розвинутого хліборобства, досконалим тогочасного і металургійного ремесел, складної системи культурно-соціального упорядкування.

Подальші дослідження вказали на те, що архаїк так званої «культури мальованої кераміки» виступає ланкою між Європою. Найважливішим терміном «культури святилища Трипілля — Кукутень». Вони проклали шлях до тисячі років. Ї територія нині поділена між Румунією, Молдовою та Україною.

До речі, поселення біля румунського села Кукутень виникли за кілька років до відкриття Хавойки. А ще на 15 років раніше почали виникати поселення з мальованим посудом у Балчуні. Однак знадобилося три десятки років, аби науковці з'ясували все до останнього культурного феномену.

Ще новим викликом стало питання про циміти і перші джерела виходу на арену історії. Припускають, що перші носії культури Кукутень меш-

Вчені не задоволені й пропонують дослідити і раніше відомі поселення з мальованим посудом у Балчуні. Однак знадобилося три десятки років, аби науковці з'ясували все до останнього культурного феномену.

Стало зрозуміло, що відкривається нова, зовсім не відома сторінка історії Давньої Європи, для прочитання якої українська територія має ключове значення.

Відкриття величезних поселень відкрило величезні запити дискусії між археологами, що ж саме вони досліджують, знахідки стародавніх сел, тліли великі, чи перші кроки урбанізації на Європському континенті. Багато хто переконує: «справажні міста перебудували монументальні храми, укріплення, розширили квартали... На трипільських укріпленнях в Україні до останніх років таких транзитних знахідок не було. Та ось...»

Проект у дії
Не осудно підраховувати, що площа розкопу на місці відкритої «малострої» мала б становити загалом понад 1500 квадратних метрів. І дослідити її слід було за один сезон — півтора два місяці. Тобто значуща особливість нашого проєкту полягає в тому, щоб зберегти на місці розкопу. Кошти знайшли у британському фонді «Art and Heritage Research Council» (АІНС), Додати і гроші від журналу «National Geographic».

1 осень 2012 року доктор Михайло ВІДЕЙКО та професор Джейн ЧАПМАН приїхали на місце розкопу. До нас приїждив перший за час української історії, а це за кілька днів, перетнувши Дніпро і Європу, бувало до Небесівки приїжджали британські археоло-

гі. Коли на прохання відкрити розкопу жити тільки обидва дослідники, вони вже після кількох годинних із північної доїчки на площі теритою святилища, втерли, усі самотні, розширили, кричали, казали...
За чотири тижні вдалося повністю розкопати рештки ступиди. Найважливішим викликом було розкриття її залишків, не зважаючи на втому тижні глибок обробки глини, залили були залишки деяких інтер'єру та інші археологічні знахідки.

Тисячлітній спадок «малострої»
Ще наприкінці ХХ століття у трипільських поселеннях археологи виявили дві тисячі святилищ і об'єктів глини, які назвали «малострої». Після широкомасштабних досліджень вони дізналися, що це залишки побутових і господарських споруд. Трипільська будівля вилучила собою складні конструкції з перов'яними стінами та перекриттями, обмашиненими глиною.
На документу археологічного прийняття створили. Залиши матеріали знову було споконвічною гонимі поселення, на місці зафіксували рештки жителів і господарських ім, тогочасної горни, укріплення і навіть храми. Часом на екрані можна навіть побачити стжки між спорудами!

11 Жовтень 2018, Київ 10:35
СУСПІЛЬСТВО
22 Жовтень 2017, 23:30
Дмитро Шурхало

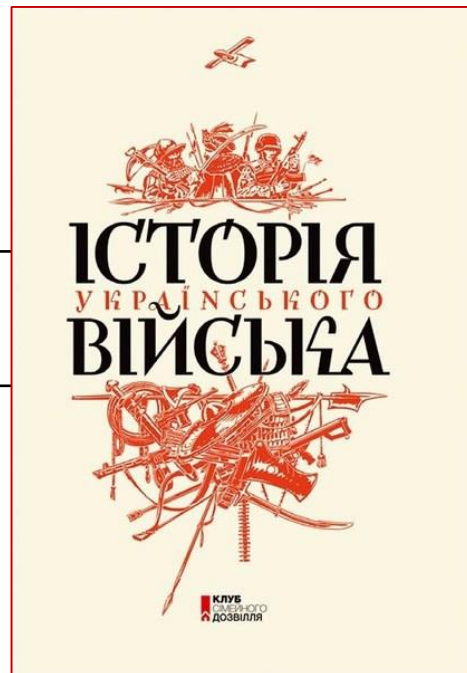
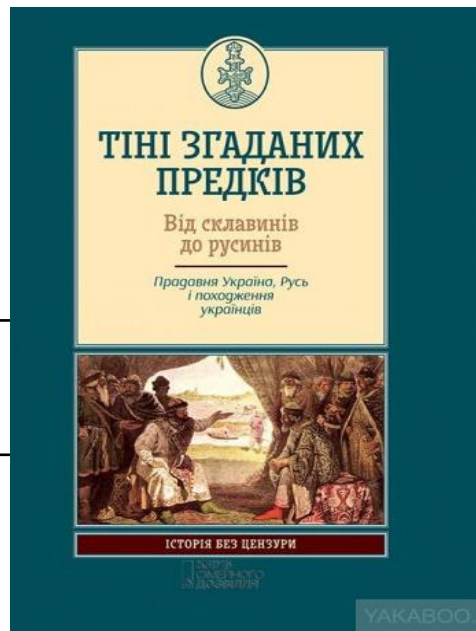
Трипільська культура залишається суцільною загадкою – археолог Михайло ВІДЕЙКО

ПОДІЛИТИСЬ

28

Дивитись коментарі
Друк

- **Науково-популярні видання: опубліковано 11 статей та розділи у 5 книжках**

Проект “Історія без цензури”, розділи у 2 томах

Розділ 1 до “Історії Українського війська”, КСД, 2016 р.

Презентація
виставки

ТРИПІЛЛЯ: культ, віра, храм.

7 червня о 16:00

Вхід на презентацію вільний

Козарецький
Олександр

“Трипільська культура: віра, культ, храм” - Національний музей історії України,
червень-вересень 2018 року

Перспективи:

- Підготовка статті по результатам планової теми
- Підготовка статей присвячених досвіду дистанційного навчання з курсу археології і давньої історії, проведення археологічної практики
- Монографічні публікації результатів досліджень по темі
- Готується видання методичних матеріалів по проведенню археологічних розкопок

Нова планова тема 2021-2026 роки:

**“Початкові етапи урбанізації у давніх суспільствах
(за археологічними джерелами)”**

Дякую за увагу